התם בשופכין. וא"ת בשלמא לר' מייריי במשתין אע"ג דתנא ליה אמת המים תנא ליה נמי התם דס"ד משום לישנא דיסתרי אבל לר' מייריי בשופכין מאי קמ"ל הא תנא ליה אמת המים דמהאי טעמא אמר לעיל דלא תני חול ר"ל דשתי חול שהוא כל שעה אבל הכותל אבל הכי מי רגלים כליס כרגע:

ותיובתא דרבה בר בר חנה. ולא מלי לאוקמי דלמר רבה בר בר חנה בלומא חדא דהוה ליה לפרושי בהדיא ועוד דדרים מקרא ס"מ דלא מפליג: **אמר** רב עוני רקיק איני ממעטא. הך שמעתתא מייתי הכא לגב דפריך לקמן (ח) זרעים כיון דקשו לכותל שקל להו:

רקיק איני ממעטא בחלון. דיני חלון פי' ר"י ב"ר מרדכי על פי המשניות דאם הוא חלון העשוי להשמיש שיעורו להכניס טומאה בפותח טפח וכשיתמעט מטפח אפילו במשהו אינו מביא ואם הוא חלון שעשוי לאורה ולעשות בידי אדם שיעורו כמלא מקדח גדול של לשכה שהוא כמלא פודליון החיטלקי שהוא סלע גירוסת והיא יתירה על סלע סתם דסלע סתם הוא פחות ממלא מקדח סתם וכל שכן ממקדח גדול דלתמרינן בבכורות (דף לז:) ואותו חלון שעשוי לאורה אינו מתמעט מסתימת משנה כיון שהיה בו כשיעור אלא עד שיתמעט אלא יהא בשיריים (פ) רוס אצבעים על רוחב גדול ומאור שאינו עשוי בידי אדם אלא מעצמו כגון חרכוהו מים או שרצים שיעורו מלא אגרוף חיצב עליו להשמיש שיעורו פותח טפח למאור שיעורו מלא מקדח ומלא אגרוף מפרש התם באגרופו של בן אבטים ורבי יוסי אומר ברחש כל אדם ושאינו עשוי (י) לאורה ולא להשמיש אלא לאויר ולשמור גוטה ופרדסים אותו שיעורו כמלא מקדח ביעוני: **מאי** איריא רקיק כו'. הא סמ"ד דנקט רקיק דוקא משום דאית ביה תרתי חדא (כ) דלא סתימה מעלייתא לפי שהוא רך ועשוי ליפול ועוד שאינו מבטלו משום הכי פריך לפי' עבה נמי שמתקיים הואיל ואינו מבטלו אינו ממעט:

ותיפוק ליה. (ג) לפי' אם יבטלו דאינו חוזק משום דמקבל טומאה והיינו דאם יבטל ליה הוא חלון לצורך דקא מיבעיא ליה לפרושי בהדיא ועוד דדרים מקרא ס"מ דלא מפליג: **אמר** רב עוני רקיק אינו ממעט. הך שמעתתא מייתי הכא לגב דפריך לקמן (ח) זרעים כיון דקשו לכותל שקל להו:

רקיק אינו ממעט בחלון. דיני חלון פי' ר"י ב"ר מרדכי על פי המשניות דאם הוא חלון העשוי להשמיש שיעורו להכניס טומאה בפותח טפח וכשיתמעט מטפח אפילו במשהו אינו מביא ואם הוא חלון שעשוי לאורה ולעשות בידי אדם שיעורו כמלא מקדח גדול של לשכה שהוא כמלא פודליון החיטלקי שהוא סלע גירוסת והיא יתירה על סלע סתם דסלע סתם הוא פחות ממלא מקדח סתם וכל שכן ממקדח גדול דלתמרינן בבכורות (דף לז:) ואותו חלון שעשוי לאורה אינו מתמעט מסתימת משנה כיון שהיה בו כשיעור אלא עד שיתמעט אלא יהא בשיריים (פ) רוס אצבעים על רוחב גדול ומאור שאינו עשוי בידי אדם אלא מעצמו כגון חרכוהו מים או שרצים שיעורו מלא אגרוף חיצב עליו להשמיש שיעורו פותח טפח למאור שיעורו מלא מקדח ומלא אגרוף מפרש התם באגרופו של בן אבטים ורבי יוסי אומר ברחש כל אדם ושאינו עשוי (י) לאורה ולא להשמיש אלא לאויר ולשמור גוטה ופרדסים אותו שיעורו כמלא מקדח ביעוני: **מאי** איריא רקיק כו'. הא סמ"ד דנקט רקיק דוקא משום דאית ביה תרתי חדא (כ) דלא סתימה מעלייתא לפי שהוא רך ועשוי ליפול ועוד שאינו מבטלו משום הכי פריך לפי' עבה נמי שמתקיים הואיל ואינו מבטלו אינו ממעט:

ותיפוק ליה. (ג) לפי' אם יבטלו דאינו חוזק משום דמקבל טומאה וטהור כדמוכח בפרק העור והרטוב (חולין דף קכט. ושם) דאמר כיפה שאור שיימדה ליקיבה בטלה ובית שסיכבו בזרעים טהורים אלמא כיון דבטליה לא מקבל טומאה וי"ל דהתם מיירי כגון דעבד בהו שיעור מעשה דהא אמרי' (שבת דף נב:) כל הכלים יורדין לידי טומאה במחשבה ואין עולין מטומאה אלא ע"י שיעור מעשה וה"ה באוכלין דבטיל שיעור מעשה דאפילו בידות האוכלין מוכח בפרק קמא דסוכה (דף יד. ושם) דאיכא תנא דאית ליה דבטיל בהו שיעור מעשה: **שנילושה** במי פירות. הו"מ לשנוי כגון שאין בו כביצה ובמסכת אהלות (פי"ג מ"ה) תניא פחות מכביצה אוכלין בהדי הכך (מ) שאחר שממעטים את הטפח: **מי** פירות. פי' ר"ח כגון שמן ולא דק דשמן מכשיר הוא כדמוכח בפרק קמא דשבת (דף פ:) ובריש פרק חבית (שם קמד.) דשמן מטיב משקה אלא דוקא מוהל היולא מהחילה: **בתיבנא** סריא. תימה אכתי חזיא לבהמתו ע"י פירוך כדמוכח בפרק בתרא דשבת (דף קנה:) דאמרינן מאי שמע מפרכין את התבן כו' אלמא מיטרח באוכלא שרי ומשני בתיבנא סריא וי"ל דהכא מיירי שהוא מוסרח כל כך דאפי' ע"י שום תקון לא חזיא: **רואין** כל שאילו יבטלו. אין לפרש דבעשה משום דסופו ליטול חבית וקופה ולהכי בעינן שיהא גרוגרות ותבן יכולין לעמוד בפני עצמן אלא אומר ר"ל דאפילו סופו ליטלו חוזק מיקשי ליה אמאי צריך שיכולין לעמוד בפני עצמן אלא אומר ר"י דכך הוא הדין דכל דבר החוזק בעינן שיוכל לעמוד בפני עצמו דקתני לעיל מהך משנה במסכת אהלות (פ"ו מ"ב) קובריי המת שהיו עובדין באכסדרה ובא אחד מהן והניף את הדלת וסמכו במפתח אם יכולה דלת לעמוד בפני עצמה טהור ואם לאו אינו עמוד וכן חבית של גרוגרות וקופה של תבן שהן נתונין בחלון משמע דהכל חד טעמא הוא והייט טעמא דסתימת ערלי הוא דכיון שאינו יכול לעמוד בפני עצמו אי נמי משום דבעינן דבר החוזק עומד על ידי דבר שאינו מקבל טומאה ומיהו בפירוש משניות אלא ר"י דמפרש דאפילו במפתח שאינו מקבל טומאה איירי [ומעמעת כ"ל ועי' רש"ש] דמעמעת אלא דלא חשיב אהל לחזן בפני הטומאה כיון שעמוד על ידי כלי אף על פי שאינו מקבל טומאה ורבי אליעזר פליג עליה בתוספתא וקאמר דטהור כיון שהמפתח אינו מקבל טומאה ואזלי לטעמייהו דפליגי במסכת אהלות (בפ"ו מ"ח) בנדבך שהוא נתון על גבי כלים אפילו כלי אבנים כלי חלמה דלרבי אליעזר נעשה אהל לטהר ולרבנן אינו נעשה אהל אלא כשהוא נתון על גבי אבנים:

היא

לצדדין קא משתרשי. ומחלידין מחמת לכותל ומקלקלים יסודו: **המבריך** את הנפן בארץ אם אין על גבה עפר שלשה טפחים לא יביא זרע עליה **ותני עלה** אבל זורע את הצדדין אילך ואילך אמר רבי חגא בשם רבי יוסי מפני שמחלידין (ב) את הקרקע ומעלין עפר תיחוה: ואת מי רגלים מן הכותל ג' טפחים וכו': אמר רבה בר בר חנה מותר לאדם להשתין מים בצד כותלו של חבירו דכתיב והברתי לאחאב משתין בקיר ועצור ועזוב בישראל והא אנן תנן ואת מי רגלים מן הכותל שלשה טפחים דתם בשופכין (פ) (ת"ש לא ישפוך אדם מים בצד כותלו של חבירו אלא אם כן הרחיק ממנו ג' טפחים התם נמי בשופכין) ת"ש (ג) לא ישתין אדם מים בצד כותלו של חבירו אלא אם כן הרחיק ממנו ג' טפחים בד"א בלותל לבינים אבל בלותל אבנים בכדי שלא יזיק ובמה? טפח, ושל צונמא מותר תיובתא דרבה בר בר חנה תיובתא, והא רבה בר בר חנה קרא קאמר: התם הכי קאמר אפילו מידי דדרכיה לאישתוני בקיר לא שביקנא ליה. ומאי ניהו כלבא אמר ר' טוביה בר קיסנא אמר שמואל רקיק אינו ממעט בחלון מאי איריא רקיק אפי' עבה נמי? לא מיבעיא קאמר: לא מיבעיא עבה (ג) זכיון (ראחזי) ליה לא מבטיל ליה אבל רקיק דממאים אימא בטולי מבטיל ליה, קמ"ל, ותיפוק ליה דהוה ליה דבר שהוא מקבל טומאה' וכל דבר שהוא מקבל טומאה' אינו חוצץ בפני הטומאה? ישנילש במי פירות מתיבי (ד) קופה מלאה תבן, וחבית מלאה גרוגרות המונחים בחלון, רואין: כל שאילו יבטלו ויטלו תבן וגרוגרות לעמוד בפני עצמן חוצצין. ואם לאו אין חוצצין והא חזי לבהמתו? בסריא, חזי לטינא, דאית ביה קוצי, חזי להסקה? (ג) במתונא, חזי להסק גדול? הסק גדול לא שכיח; גרוגרות הא חזו ליה? אמר שמואל בשהתריפו וכן תני רבה בר אבוה בשהתריפו, האי חבית היכי דמיא אי דפומא לבר

מתניתין מי רגלים מן הכותל ג' טפחים.

גמ' בשופכין. ת"ש לא ישפוך אדם מים בצד כותלו של חבירו אלא אם כן הרחיק ממנו ג' טפחים התם נמי בשופכין (ה) ת"ש לא ישתין. ומה טעם. מפני שמתעסק את הקרקע סמוך ליסוד הכותל: **ובגומא**. אם כותל זה בנוי בסלע דליכא למיחש (ה) בטיעמא קרקע: **מותר**. סמוך ממש ואסיפא קאי בכותל לבנים: **רקיק**. סופגניין תרלי דקה ורכה: **אינו ממעט בחלון**. שכין בית לבית יש בו פותח טפח ומה מוצא בחלון מהן וקומאה בוקעת לגד שני לין רקיק (ו) ממעטו (שיעורן) מלהוליא טומאה. לכיון דלאי לאכילה לא מבטיל לאהתם דהוי כמחיצה: **אבל רקיק דמאים**. מתוך שהוא דק ולחלות הכותל מרטבו ממאים: **שנילוש במי פירות**. שאינו מכשירין ואין אוכל מקבל טומאה בלא הכשר משקה הקרוי משקה כגון מים ויין וחלב: **וחבית מלא גרוגרות**. תאנים יבשים וכגון שלא הוכשרו: **כל שאילו יבטלו**. הקופה וחבית: **ויטלון**. התבן או הגרוגרות לעמוד בפני עצמן חוצצין בפני הטומאה: **נאם לאו אין חוצצין**. שהחבית והקופה אין חוצצין לפי שהן מקבלין טומאה: **סריא**. נלקב: **והא חזי לטינא**. ולא מבטל ליה: **דאית ביה קוצי**. (ז) והן הן רומסין ברגליהן בטיט: **הא חזו**. לאכילה טלהו הכך-תיובתא דשמואל דאמר מידי דחזי ליטלו מאם לאחר זמן אין ממעט בחלון: **בשהתריפו**. התליטו: **אי פומיה לגבר**. לגד הבית שאין הפתח בתוכו: שאין

הגהות הב"ח

(ה) גמ' שהם בשופכין ת"ש לא יזיל אדם: (ב) שם לא מינעיא מנה דלכון דחזי ליה: (ג) שם מתחלחלין: (ד) רש"י ד"ה שמחלידין וכו' ומתמעטים הקרקע שתחת יסוד: (ה) ד"ה ובגומא וכו' לעיסעטוס קרקע: (ו) ד"ה אינו ממעטם וכו' רקיק זה ממעטם שיעורו וכו' לא מבטל ליה לשהם: (ז) ד"ה דאית וכו' וכם היו: (ח) תוס' ד"ה אמר וכו' לקמן אזרעים: (ט) ד"ה רקיק וכו' שלא יהא בשיריים כ"א אצבע על רוחב גדול: (י) בא"ד ושאינו עשוי לא לאורה: (כ) ד"ה מאי וכו' חדא דלמה מעלייתא סיא לפי: (ל) ד"ה ותיפוק ליה פירוש אפי': (מ) ד"ה שילוש וכו' בהדי הכך שמעמעין כ"ל ותיבא אמר נמתק:

מסורת הש"ס

א) נלקים פ"ז מ"ח: ב) [פי' רבינו מנחם יוסקין בה בקרקע כתולה שדלה בעיקרי סכמים. עיין שרך מלך ח"ו]: ג) [תוספתא פ"ח]: ד) אהלות פ"ו מ"ב ע"ש: ה) ל"ל שאלנה:

יד א ב מיי' פ"ו מהל' נלקים הל' ז טוש"ע י"ד סי' רלה סעיף ד:

טו ג מיי' פ"ע מהל' סכנים הל' ו סמג עשין סב טוש"ע ח"מ סי' קנה סעיף ו:

טז ד ה מיי' פט"ו מהל' טומאת מת הלכה ח:

יז ו ז ח ט י מיי' שם הלכה כ:

נוטא/מבנה

קושיות של רא"ש דאחר דבר בר חנא דאמרינן לעיל דקיר

נוטא (דף כ:) אך מאחר בחלון פותח טפח דין חדרים, אחד יכו את את, אם חונה באותו חלון דבר טאלגין אותו התם, מאחר ואין הלומאה מובלת אחר הטומאה

מבנה

קושיות - מקושיות שאם רוחבים טעם בבית שנילים מחתם שאינו מבטלם טמ- מאגים

תבן, גרוגרות

תת נוטא

טעם לפרוחקת נידים מכותל חבירו

רבינו גרשום

לפתני מאחר דתנא דרעים לא צריך לפתני מחרישה דודאי אין חרישה בזרעים ומפני לחורש אילנות לצורך נטיעת אילנות הכא ליכא זרעים ומש"ה איצטריך לפתני מחרישה דמזרעים לא מפיק מחרישה: ותיפוק ליה מינה דמרחיקין. דמאחר דקתני פתני' מרחיקין אמת המים וכל הני מטלא איכא למשמע דמרחיקין זרעי' ומחרישה דהיינו משום מתונתא ותתרתי זימני למה לי משום מתונתא והא מש"ה מרחיקין זרעים ומחרישה משום דמשקין הורעים מן המים וקשה לכותל: תנא בא"י קאי. דלא מסקי זרעים אלא מעבר אבל בבבל דצריכי להן מים להשקות שדותיהן מתוך שהיא יושבת במים אם יבשו מים צריך להביא לשם מים כדי להשקות השדה שמתוך שהיא תגילה בכך צריך להשקות בכל שעה: מרחיקני מיני' מרחיקין את הזרעים ג' טפחים. מכלל דזרעים לצדדין מעקמי ומשתרשי ואזלי ומש"ה מרחיקין כי היכי דלא ליזקן בכותל ורמינהו המבריך את הנפן בארץ שניעקר ראש הנפן בקרקע ולאמצעיתו נמי כפתו ונעצו בקרקע כדי שישתרש ויגדל הכרם אם אין על גבי הנפן הכפוף ונעוץ עפר גבוה ג' טפחים ה"ז לא יביא זרעים לשם ויזרע על גבו משום דקא נקיט הדדי ואיכא כלאים בכרם אבל אי איכא עפר ג' טפחים זורע על גבו דלא אזלי שרשין דזרעין מפי מעוטם ג' טפחים ולא מסתבכי בשרשי הנפן. אי איכא על גבו עפר ג' טפחים אין זורע על גבו דנפן אבל זורע את הצדדין של נפן אילך ואילך מכאן ומכאן ומש"ה מצי לזרוע בסטוך מכאן ומכאן דלא קא אזלי הזרעין לצדדין אלא יורדין בגנדן בקרקע ואיכא לשיחש דלישתרשי לצדדין ולישרבו בשרשי הנפן ואם כן אמאי מרחיקין אותן בן הכותל ג' טפחים: שמחלידין ונוקבין בקרקע ריבוי השרשין ומלין עפר תיחוה ומרפין יסוד הכותל: **פיסקא** והברתי לאחאב משתין בקיר. במילי דאסורא לא משתעי קרא אלא במילי דהיתרא: בשופכין מכלי: ת"ש לא משתין. בפירוש: בכותל לבנים דרכין נינהו מש"ה מרחיקין ר' ספחים וצונמא שחוקה היא מותר להשתין כרבה בר בר חנה דאמר לעיל סותר להשתין: רקיק אינו ממעט בחלון. דקי"ל אם יש שם בבית ויש בו חלון שפח על שפח ואותו חלון שהוא שפח על שפח מכנים ומוציא את הטומאה ואם יש באותו חלון שם רקיק אחד אינו ממעט בחלון ומסבא בית האחר דלא מיבטיל ליה ודעתיה עליה למיבליה וכמו כמאן דליתא מש"ה אין ממעט: אבל רקיק דמאים שמלוכלך מכאן ומכאן ודק הוא אינו יכול לקלוטיה אימא מבטיל ליה ולמעמ קמ"ל דלא: ותיפוק ליה דרקיק אינו ממעט משום דהוה דבר המקבל טומאה משום דגילוש מעיקרא במים והוי מוכשר מחמת מים וכל דבר המקבל טומאה אינו חוצץ בפני הטומאה אינו חוצץ בפני הטומאה אלא דלמעמ ואמאי איצטריך לאשמעינן דאינו כמעמ. במי פירות ומי פירות אין מכשירין: לעמוד בפני עצמן בחלון. דחוצצת משום דחבית וקופה שהן כלי ומקבלין טומאה אינו חוצץ בפני הטומאה. והא תבן חזיא להמתו ולא מבטל ליה ואינו חוצץ וקשיא לשמואל דאמר לעיל דכל מידי דחזיא לדבר אחר ואינו חוצץ דוראי בטליה ולא חזי ליה דתבנא סריא הוא. והא חזי לטינא ואמאי חוצץ הא לא מבטל ליה ומשני דאית ביה קוצים ולא חזי לטינא משום שנובלין הפחים ובתלים ואי הוי ביה קוצי הוי נכנסין בתליהן ומש"ה לא חזיא: היסק גדול לא שכיח. לא מיבעי ליה: בשהתריפו. אי פומה של חבית. מחוזרת מבחוץ:

היא